

Ministerieel besluit tot definitieve aanduiding van de ankerplaats Dal van de Kleine Nete tussen Nijlen en Grobbendonk in Grobbendonk, Nijlen en Zandhoven

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7;

Gelet op het decreet van 16 april 1996 betreffende de landschapszorg, gewijzigd bij de decreten van 21 oktober 1997, 18 mei 1999, 8 december 2000, 21 december 2001, 19 juli 2002, 13 februari 2004, 10 maart 2006, 16 juni 2006, 27 maart 2009 en 25 april 2014;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 17 oktober 2014;

Gelet op het ministerieel besluit van 26 mei 2014 tot voorlopige aanduiding van de ankerplaats Dal van de Kleine Nete tussen Nijlen en Grobbendonk;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 6 november 2014,

BESLUIT:

Artikel 1. "Dal van de Kleine Nete tussen Nijlen en Grobbendonk" in Grobbendonk, Nijlen en Zandhoven wordt definitief aangeduid als ankerplaats overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 16 april 1996 betreffende de landschapszorg, gewijzigd bij de decreten van 21 oktober 1997, 18 mei 1999, 8 december 2000, 21 december 2001, 19 juli 2002, 13 februari 2004, 10 maart 2006, 16 juni 2006, 27 maart 2009 en 25 april 2014.

Art. 2. § 1. Het algemeen belang dat de aanduiding verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

1° natuurwetenschappelijke waarde:

Binnen de ankerplaats heeft de Kleine Nete nog een aantal typische kenmerken van een vallei van een Kempische laaglandbeek met kwelsituaties, natte weilanden en lintvormige kleine landschapselementen. Door de ver landinwaarts reikende getijdenwerking wordt in de lager gelegen delen van de vallei een uniek zoetwatergetijdesysteem in stand gehouden.

In het valleigebied liggen een aantal zandige pleistocene donken die zorgen voor een variatie aan natte en droge biotopen. Langs de Molenbeek liggen graslanden op een venige ondergrond. De aaneenschakeling van open en beboste percelen en de overwegend natte condities verlenen

dit gebied belangrijke natuurwaarden. De combinatie van getijdenwerking, overstroming en een hoge grondwaterdruk zorgt ervoor dat in de Kleine Netevallei in de beemden en graslanden zeldzame dier- en plantensoorten voorkomen.

2° historische waarde:

In de vallei van de Kleine Nete zijn verschillende kenmerken van de oorspronkelijke landschapsstructuur intact gebleven evenals relictten van ontginning en inrichting. Het relatief gaaf bewaarde landschap rondom een laaglandbeek vertaalt zich vooral in een historisch stabiel grondgebruik. Sinds de 17de eeuw wordt de vallei van de Kleine Nete nog steeds gedomineerd door een brede strook natte weilanden, al dan niet van elkaar gescheiden door lintvormige landschapselementen. In het Viersels gebroekt is nog een fijnmazig netwerk van sloten herkenbaar wat herinnert aan de oorspronkelijke inrichting van vloeibeemden.

Aansluitend bij de nederzettingen op de hoger gelegen droge gronden of donken liggen een aantal grote hoeves op de overgang naar de natte beekvallei waarvan de oorspronkelijke configuratie en toegangsweg nog refereert naar de historische situatie/bewaard is gebleven. Bij de 18de-eeuwse Scheidsbroeckhoeve vormt een rij eiken een relict van de oorspronkelijke omgrachting. Rondom de dorpen liggen plaggenbodems als relictten van een specifieke intensieve landbouwpraktijk die gedurende eeuwen kenmerkend was voor deze regio en bedoeld was om de arme zandbodem te verrijken.

Enkele afgesneden meanders zijn de laatste relictten van de oorspronkelijke loop van de Kleine Nete. Toponiemen en straatnamen herinneren nog aan de talrijke oversteekplaatsen of wadden op de rivier. De sluis en bijhorende sluiswachterswoning van Sas Drie zijn materiële getuigen van de intense kanalisatiecampagnes van de Kleine Nete en de oorspronkelijke bevaarbaarheid van deze rivier.

In het valleigebied en op de zandige opduikingen werden talrijke vondsten uit de steentijd aangetroffen. Langs het Netekanaal, op de oever van de Kleine Pulse Beek, werd een bronsdepot met artefacten uit de late bronstijd teruggevonden. De alluviale context biedt bovendien perspectieven op gunstige bewaringsomstandigheden van archeologische sites.

3° esthetische waarde:

De gaafheid, kleinschaligheid en structurele diversiteit van dit landschap geven het een aanzienlijke esthetische waarde. De openheid van het geheel wordt enkel onderbroken door kleine, lintvormige landschapselementen, waardoor mooie, onbelemmerde zichten ontstaan. De beperkte versterking in de vallei geeft dit gebied een hoge landschapsbelevingswaarde.

4° ruimtelijk-structurende waarde:

De ankerplaats wordt ruimtelijk gestructureerd door de waterlopen. Centraal loopt de meanderende Kleine Nete, opvallend geflankeerd door de parallel lopende Kleine Pulse Beek en Laak. Het strak aangelegde Netekanaal doorsnijdt de ankerplaats in het westen en loopt evenwijdig met de Molenbeek en Kleine Beek. Door de flankerende bomenrij is het kanaal van ver zichtbaar en doet het dienst als referentie- en herkenningspunt. De kanaaldijk biedt op zijn beurt een wijds zicht op het valleigebied, de uitgestrekte graslanden en de omliggende dorpen.

§ 2. De landschapskenmerken die typisch zijn voor de ankerplaats, met inbegrip van de ruimtelijke kenmerken die eigen zijn aan de waarden zijn de volgende:

1) Vallei van de Kleine Nete:

a. Kleine Nete:

- i. Laaglandrivier met getijdewerking en meanderende loop;
- ii. Relictten van afgesneden meanders, nog herkenbaar in de percelering op de kadasterkaart en deels als beboste zone of open water in het landschap;

- iii. Smalle dijken met gras, struweel en rietvegetatie;
- iv. Verhard jaagpad op beide oevers met enkele hardstenen kilometerpalen;
- v. Zicht op omliggende graslanden en akkers en hoger gelegen dorpen (kerktorens);
- vi. Historische oversteekplaats met veer;

b. Beekvallei van de Kleine Nete

- i. Weinig uitgesproken reliëf;
- ii. Parallele waterlopen met sterk natuurlijke loop:
 - 1. Molenbeek;
 - 2. Kleine Beek: deels rechtgetrokken;
 - 3. Kleine Pulse Beek: deels rechtgetrokken;
 - 4. Laak;
 - 5. Oude Nete: sloot als relict van vroegere beek;
 - 6. Duikers op kruispunt water- en landwegen;
- iii. Landbouwgebied:
 - 1. Natte weilanden met sloten en grachten en relicten van KLE's;
 - 2. Akkercomplexen tot aan de Netedijk;
 - 3. Verspreide loofbospercelen en enkele populierenbosjes (al dan niet met broekbos);
 - 4. Netwerk van onverharde wegen en paden;
 - 5. Beperkte bebouwing met overwegend landelijk karakter;
 - 6. Pleistocene zandige donken zoals Elzendonk en Hooidonk met afwijkend grondgebruik of geïsoleerde historische hoeves;
 - 7. Toegangsweg naar veer op Kleine Nete (nu fietsersbrug);
- iv. Viersels Gebroekt:
 - 1. Fijnmazig slotennetwerk als relict van vloeibeemden;
 - 2. Waardevolle dotterbloemgraslanden;
- v. Bouwkundig erfgoed:
 - 1. Saswachterwoning, Derde Sas 9, Grobbendonk (Grobbendonk), ID46963;
 - 2. Houtige beplantingen: perceel omzoomd met monumentale bomenrij van zomereik. Ter hoogte van het sluiscomplex is ook het pad langs de Kleine Nete langs weerskanten afgeboord met een eikenrij.
- vi. Archeologisch erfgoed:
 - 1. Concentraties lithische artefacten waaronder werktuigen uit de steentijd op pleistocene zandige donken (CAI 100943; 100297; 100285; 100292; 105510; 100284; 100289; 105851);
 - 2. Bronsdepot van Pulle: concentratie artefacten uit de late bronstijd op de oever van de Kleine Pulse Beek met fragmenten van zwaarden en lanspunten in brons (CAI 101340);
 - 3. Losse vondst van een Romeinse munt (CAI 152414), mogelijk verband met vicus Grobbendonk;
 - 4. Enkele concentraties middeleeuws aardewerk ter hoogte van Nederviersel (CAI 100079 en 100088), mogelijk een laatmiddeleeuwse bewoningssite;
 - 5. Plaggenbodems als potentieel rijke archeologische vindplaatsen omwille van de goede bewaringscondities;
- vii. Open landschap met vergezichten en beperkte bebouwing;

2) Netekanaal:

- a. Rechtlĳjnige brede structuur;
- b. Verhard jaagpad met enkelvoudige bomenrij (es) op oostelijke oever;
- c. Parallele langsgracht;
- d. Zichten vanop het jaagpad op omliggende akkers en weilanden en de Kleine Netevallei;
- e. Enkele stuwen ter afwatering van de gronden langs het kanaal;

3) Oude akkercomplexen:

- a. Historische akkercomplexen met o.a. plaggenbodems;
- b. Aansluitend bij nederzettingskern op overgang naar vallei;
- c. Verspreide bospercelen en weiland;
- d. Relicten van KLE's (perceelsscheiding);
- e. Deels onverharde wegen en paden;
- f. Landelijke bebouwing met historische configuratie en inplanting;
- g. Bouwkundig erfgoed:
 - i. Scheidsbroeckhoeve, Paashoekstraat 50, Nijlen (Nijlen), ID3239;
 - ii. Houtige beplanting: rij opgaande eiken markeert vroegere omgrachting hoeve, boomgaard ten noorden van hoeve;

Art. 3. De aflijning van de ankerplaats op schaal 1/25.000 wordt weergegeven op het plan als bijlage.

Brussel,

27 JAN. 2015

Vlaams Minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed

Geert BOURGEOIS